

KRONIKA WYDARZEŃ (STYCZEŃ – MARZEC)

HAITI – ODROCZENIE DRUGIEJ TURY WYBORÓW PREZYDENCKICH

Z powodu zamieszek i demonstracji na ulicach Port-au-Prince oraz innych miast Haiti, prezydent Michel Martelly kolejny raz odwołał, zapowiedzianą tym razem na 24 stycznia, drugą turę wyborów prezydenckich.

25 października, w pierwszej turze zwyciężył 47-letni przedsiębiorca Jovenel Moïse, przedstawiciel centroprawicowej partii rządzącej Tèt Kale (32,76%), drugie miejsce natomiast zajął 53-letni, wykształcony w Szwajcarii, inżynier Jude Celestin, kandydujący z ramienia nowej centrolewicowej partii zwanej Alternatywną Ligą na rzecz Postępu i Emancypacji (25,29% głosów).

Tydzień przed drugą turą wyborów Komisja Wyborcza Haiti oznajmiła, że wybory te nie odbędą się w przewidzianym terminie, czyli 27 grudnia 2015 roku. Powołana przez prezydenta specjalna komisja do spraw protokołów wyborczych dopatrzyła się szeregu nieprawidłowości. Prezydent wyznaczył nowy termin drugiej tury – właśnie na 24 stycznia 2016 roku, na co kandydat opozycji Jude Celestin zareagował oświadczeniem, że wyniki pierwszej tury zostały sfałszowane i zapowiedział bojkot drugiej tury.

Na kilka godzin przed końcem kadencji, która przypadła na 6 lutego, prezydent Michel Martelly podpisał z przewodniczącymi obu izb Parlamentu umowę, na mocy której Parlament wybrać miał tymczasowego prezydenta na maksymalny okres 120 dni. Prezydent ten miał powołać rząd, w którym znaleźć się powinni przedstawiciele różnych sił politycznych reprezentowanych w Parlamencie. Data wyborów prezydenckich po raz kolejny została odroczone (do 24 kwietnia), co według obserwatorów zagranicznych, miało przyczynić się do uspokojenia nastrojów społecznych.

KUBA/USA – PIERWSZE INWESTYCJE USA NA WYSPIE

W lutym rządu Stanów Zjednoczonych i Kuby wydały amerykańskiemu przedsiębiorstwo Cleber, produkującemu ciągniki zgodę na otwarcie, w specjalnej strefie ekonomicznej w porcie Mariel, pierwszej montowni na terenie Kuby. Tym samym będzie to pierwsza inwestycja USA na wyspie po 1959 roku, a koszt jej

uruchomienia szacowany jest na 5-10 mln USD. W fabryce, w której produkowanych będzie około 1000 małych ciągników, zatrudnienie znajdzie nawet 300 pracowników. Obowiązujące od 1961 roku embargo handlowe zakazywało amerykańskim firmom handlu i inwestycji na Kubie. Stosunki dyplomatyczne zostały przywrócone w ubiegłym roku, jednakże zniesieniu embarga nadal sprzeciwia się Kongres USA. Prezydent Obama próbuje zatem normalizować relacje z Kubą za pomocą dekretów.

KUBA/MEKSYK – WIZYTA PAPIEŻA FRANCISZKA

W dniach 12-17 lutego miała miejsce wizyta papieża Franciszka na Kubie i w Meksyku. Druga już pielgrzymka papieża Franciszka na Kubę trwała zaledwie kilka godzin i związana była z pierwszym od czasów Wielkiej Schizmy (XI wiek) spotkaniem zwierzchników Kościoła katolickiego i Rosyjskiego Kościoła Prawosławnego. Papież Franciszek odbył z Cyrylem I, patriarchą moskiewskim i całej Rosji, dwugodzinną rozmowę, po czym w obecności Raula Castro podpisana została deklaracja, w której obydwaj zwierzchnicy wyrazili pragnienie współdziałania w zakresie walki przeciwko przemocy i terroryzmowi, a także na rzecz pomocy ludności prześladowanej na Bliskim Wschodzie i w Afryce Północnej.

W godzinach wieczornych papież Franciszek udał się do Meksyku, gdzie na stołecznym lotnisku przywitany został przez prezydenta Enrique Peñę Nieto oraz innych przedstawicieli władz państwowych.

13 lutego w programie papieża Franciszka, poza oficjalnym powitaniem w Pałacu Narodowym, znalazła się msza w mieście Ecatepec, w której udział wzięło około 300 tys. wiernych, a po powrocie do stolicy, spotkanie z pacjentami szpitala pediatrycznego.

Kolejny dzień papież spędził w stanie Chiapas, gdzie w San Cristóbal de las Casas odprawił mszę w obecności 150 tys. wiernych i w katedrze św. Krzysztofa spotkał się z chorymi i przed grobem biskupa Samuela Ruiza oddał hołd zmarłemu pięć lat temu obrońcy praw Indian. Następnie w stolicy stanu Chiapas, Tuxtla Gutiérrez spotkał się z przedstawicielami rodzin. 16 lutego papież Franciszek udał się do miasta Morelia w stanie Michoacán, gdzie na lokalnym stadionie odprawił mszę dla duchowieństwa i seminarzystów, zaś po południu, w katedrze miało miejsce spotkanie z młodzieżą szkolną. Ostatniego dnia pielgrzymki papież udał się do nadgranicznego Ciudad Juárez, gdzie spotkał się ze skazanymi osadzonymi w Ośrodku Resocjalizacji, a potem na terenach targowych, położonych w bezpośrednim sąsiedztwie zasieków na granicy z USA (stanowiącej „największy korytarz migra-

KRONIKA

cyjny świata”), odprawił mszę dla 200 tys. wiernych, w czasie której pozdrowił również wiernych zgromadzonych po drugiej stronie granicy.

W trakcie swoich homilii i wystąpień papież Franciszek poruszał tematy związane z takimi problemami, jak ubóstwo, korupcja, przemoc oraz wskazywał na zagrożenie, jakie dla społeczeństwa stanowi handel narkotykami. Franciszek apelował do władz o działania na rzecz dobra wspólnego, o zapewnienie obywatelom godnych warunków życia, zaś w czasie spotkania z episkopatem prosił o intensywniejszą pracę i pomoc dla rodzin. Wspólnoty indiańskie prosił o wybaczenie doznanych krzywd i niesprawiedliwości, i jednocześnie oficjalnie zezwolił na odprawianie ceremonii religijnych w językach indiańskich.

KUBA – UCIECZKA SŁYNNEGO SPORTOWCA

Słynny kubański bejsbolista 31-letni Yulieski Gourriel – zdobywca tytułu najlepszego sportowca Kuby w 2015 roku, wraz ze swym 22-letnim bratem Lourdes po zakończonych rozgrywkach w ramach Serie del Caribe, opuścił potajemnie hotel w stolicy Dominikany, Santo Domingo, gdzie przebywała ekipa kubańska.

Zespoły kubańskie powróciły do rozgrywek w ramach Serie del Caribe dopiero w 2014 roku po 54 latach nieobecności. Yulieski Gourriel, zwany „duszą kubańskiego bejsbolu” dwa lata wcześniej, w maju 2014 roku, wyjechał na roczny kontrakt do Japonii, gdzie grał w barwach zespołu Yokohama DeNA Bay Stars.

Po ucieczce braci dziennik *Granma* – oficjalny organ partii na Kubie poinformował, że bejsboliści „stali się najemnikami zaprzędanymi bejsbolowi zawodowemu”. Do ucieczek utalentowanych sportowców kubańskich, biorących udział w zawodach poza granicami Kuby dochodziło wielokrotnie. Komentatorzy sportowi oceniają, że Gourriel w Stanach Zjednoczonych ma szansę na podpisanie kontraktu wartego nawet 100 mln USD.

BOLIWIA – REFERENDUM KONSTYTUCYJNE

21 lutego odbyło się w Boliwii referendum konstytucyjne. Zaproponowana poprawka do konstytucji, dotycząca artykułu 168, zgodnie z którym prezydent i wiceprezydent Boliwii mogą ubiegać się wyłącznie o jedną reelekcję, została odrzucona głosami 51,29% wyborców. Frekwencja była bardzo wysoka – do urn wyborczych poszło 85,45% z 6,5 mln Boliwijczyków uprawnionych do głosowania. Gdyby poprawka uzyskała poparcie większości głosujących, prezydent Evo Morales i wiceprezydent Álvaro García Linera mogliby ubiegać się o kolejną kadencję

w wyborach w 2019 roku. W obecnej sytuacji, partia Moralesa, Ruch na rzecz Socjalizmu (MAS), tracąca od ponad roku poparcie społeczne z powodu uwikłania jej wysokich funkcjonariuszy w skandale korupcyjne, wystawić będzie musiała innego kandydata.

ARGENTYNA/CHINY – INCYDENT NA WODACH TERYTORIALNYCH ARGENTYNY

13 marca łódź patrolowa argentyńskiej straży przybrzeżnej zatopiła chiński kuter rybacki, który na południowym Atlantyku, w pobliżu miasta Puerto Madryn naruszył wody terytorialne Argentyny. Załogę kutra uratowano – część jej członków przejął inny kuter chiński, natomiast kapitana wraz z trzema członkami załogi uratowali Argentyńczycy. Strona argentyńska utrzymuje, że straż graniczna wystosowała kilka ostrzeżeń wobec obcej jednostki, a następnie oddała strzały ostrzegawcze przed dziób chińskiego kutra. Ten jednak skierował się na kurs kolizyjny z łodzią patrolową, a następnie próbował opuścić argentyńskie wody terytorialne. W konsekwencji kuter został zatopiony. Kapitanowi chińskiego kutra grozi w Argentynie postępowanie karne. Strona chińska wyraziła „głębokie zaniepokojenie” zaistniałą sytuacją i wystąpiła do władz argentyńskich o wdrożenie wnikliwego dochodzenia, mającego wyjaśnić przyczyny zdarzenia. Według komendanta Morskiego Oddziału Straży Granicznej, kuter został zauważony na wodach terytorialnych Argentyny o 22.08 w niedzielę, zaś zatopiony, po licznych ostrzeżeniach, o 18.00 następnego dnia. Kapitan chińskiego kutra zatrzymał jednostkę, dopiero gdy kuter zaczął tonąć. Podobny incydent, choć nie tak dramatyczny w skutkach, miał miejsce w poprzednich tygodniach, kiedy to straż graniczna oddała strzały ostrzegawcze do innego kutra chińskiego łowiącego nielegalnie kalmary na argentyńskich wodach terytorialnych.

BRAZYLIA – KRYZYS POLITYCZNY

W związku z dochodzeniem w sprawie skandalu korupcyjnego w państwowym koncernie naftowym Petrobras oraz w związku z nieprawidłowościami w finansowaniu kampanii wyborczej Partii Pracujących (PT), 4 marca, we wczesnych godzinach porannych przesłuchany w charakterze świadka został przez policję były prezydent (w latach 2003-2010) Luiz Inácio Lula da Silva. Poza doprowadzeniem byłego prezydenta na przesłuchanie, policja dokonała również przeszukania domów Luli oraz członków jego rodziny. Po trzech godzinach przesłuchania Lula został zwolniony. Śledztwo prowadzone jest w sprawie korupcji, a konkretnie zawłasz-

KRONIKA

czenia 2 mln USD z kont państwowego przedsiębiorstwa naftowego Petrobras. Wśród podejrzanych, poza politykami rządzącej partii, znajdują się liczni politycy opozycji oraz właściciele przedsiębiorstw współpracujących z Petrobras, którzy za łapówki otrzymywać mieli lukratywne kontrakty.

Według policji, Lulę oskarżył były senator, Delcidio Amaral, który wskazał zarówno byłego prezydenta, jak i obecną prezydent Dilmę Rousseff jako osoby, które były świadome działań korupcyjnych i próbowały je tuszować.

Lula odpierał wszystkie zarzuty, w tym uzyskania korzyści materialnych od przedsiębiorstw budowlanych (takich jak na przykład remont luksusowej posiadłości, z której Lula korzysta), które zamieszane były w aferę w Petrobras. Były prezydent twierdził, że śledztwo przeciwko niemu ma charakter wyłącznie polityczny i medialny. Po przesłuchaniu Lula potwierdził, że wystartuje w wyborach prezydenckich w 2018 roku.

W połowie marca na ulice São Paulo wyszło około 1,4 mln manifestantów żądających ustąpienia prezydent Dilmę Rousseff. Protestujący oskarżali obecny rząd o doprowadzenie do recesji gospodarczej i udział w skandalu korupcyjnym. Żądano także postawienia prezydent Dilmę Rousseff przed sądem pod zarzutem finansowania kampanii wyborczej w 2014 roku z pieniędzy pochodzących z nielegalnych źródeł.

Manifestacje przeciwko obecnej prezydent odbyły się również w Rio de Janeiro, gdzie na plaży Copacabana zebrało się około 15 tys. osób oraz w Brasili, gdzie na manifestacje przybyło 45 tys. osób. W wielu miastach odbywały się jednocześnie wiece w obronie prezydent Dilmę Rousseff, na których przestrzegano, że pod pretekstem walki z korupcją opozycja chce doprowadzić do prywatyzacji państwowego przedsiębiorstwa naftowego Petrobras.

KUBA/USA – WIZYTA PREZYDENTA BARACKA OBAMY NA KUBIE

W dniach 20-22 marca prezydent Stanów Zjednoczonych Barack Obama przybył do stolicy Kuby, Hawany. Była to pierwsza wizyta amerykańskiego prezydenta w tym kraju od 88 lat. USA zerwały stosunki dyplomatyczne z Kubą za prezydentury Dwighta Eisenhowera w 1961 roku w wyniku narastającego kryzysu we wzajemnych stosunkach. Wprowadzone wówczas embargo było wielokrotnie zastrzane przez amerykański Kongres. Trzydniowa wizyta prezydenta USA wpisuje się w politykę otwarcia na państwa Ameryki Łacińskiej, a zwłaszcza w politykę ocieplenia stosunków z Kubą, zainicjowanego w grudniu 2014 roku.

Na lotnisku w Hawanie amerykańskiego przywódcę, któremu towarzyszyły małżonka Michelle Obama oraz córki Sasha i Malia powitał minister spraw zagranicznych Bruno Rodríguez. W delegacji amerykańskiej znaleźli się również przedstawiciele biznesu, grupa Amerykanów kubańskiego pochodzenia oraz około kongresmanów.

Pierwszy dzień wizyty miał charakter mniej oficjalny. Prezydent, w towarzystwie rodziny i naczelnego historyka miasta Hawany Eusebio Leala, odbył spacer po Starej Hawanie (od 1982 roku wpisanej na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO), zaś w katedrze hawańskiej spotkał się z kardynałem Jaime Ortegą, który jako mediator był jednym z autorów porozumienia między władzami Kuby a Stanami Zjednoczonymi.

21 marca prezydent Barack Obama spotkał się z prezydentem Raulem Castro, który wezwał USA do zniesienia embarga wobec Kuby i zwrotu terenów Guantánamo, na których znajduje się amerykańska baza wojskowa. Obaj przywódcy zadeklarowali wolę dalszej normalizacji stosunków między obu krajami i kontynuację polityki otwarcia w następnych latach w imię, cytując słowa Raula Castro, „cywilizowanej koegzystencji”. I tak w najbliższym czasie zainaugurowane zostaną nowe połączenia lotnicze oraz promowe, a kubańscy i amerykańscy przedsiębiorcy mają wznowić współpracę. Już wcześniej umożliwiające zostało rozliczanie kubańskich transakcji handlowych w dolarach USA oraz otwarto Kuby dostęp do amerykańskiego systemu bankowego. Przestał też obowiązywać zakaz nabywania przez Amerykanów towarów pochodzących z Kuby w krajach trzecich (np. cygar czy rumu). Kubańczycy mają też mieć ułatwiony dostęp do Internetu.

Na 22 marca zaplanowane zostało spotkanie z kubańską opozycją. Zaproszona na to spotkanie została Berta Soler, przywódczyni Kobiet w Bieli (ruchu o międzynarodowym prestiżu), która znalazła się w grupie 50 dysydentów protestujących przeciwko kubańskim władzom na ulicach Hawany i zatrzymanych przez kubańską policję. Kobiety w Bieli co tydzień organizują demonstracje uliczne domagając się uwolnienia więźniów politycznych. Berta Soler, w wywiadzie udzielonym przed spotkaniem z prezydentem Obamą dziennikarzowi *Nuevo Herald*, hiszpańskojęzycznego dziennika wydawanego w Stanach Zjednoczonych, oświadczyła, że „marzeniem Kubańczyków jest Kuba bez braci Castro”.

Mimo że Raúl Castro w czasie konferencji prasowej stwierdził, że na Kuby nie ma więźniów politycznych, strona amerykańska przedstawiła listę więźniów politycznych, których zwolnienia się domaga, a amerykański prezydent przyznał, że między obu administracjami pozostały nadal różnice zdań w kwestii demokracji

KRONIKA

i praw człowieka, zwłaszcza swobody wypowiedzi i stowarzyszeń oraz wolności religijnej.

KUBA – KONCERT ZESPOŁU THE ROLLING STONES

25 marca, na 26-hektarowym terenie kompleksu sportowego Ciudad Deportiva w Hawanie, odbył się, kończący latynoamerykańskie tournée, koncert zespołu The Rolling Stones. Brytyjscy muzycy przylecieli na Kubę prywatnym odrzutowcem, przywożąc 60 kontenerów ze sprzętem o łącznej wadze 500 ton.

Wstęp na koncert był bezpłatny i według niektórych źródeł wydarzenie to zgromadziło ponad pół miliona Kubańczyków. Dla wielu z nich była to „historyczna chwila”.

Obserwatorzy polityczni uważają, że zaproszenie legendarnego zespołu było kolejnym krokiem władz kubańskich zmierzających ku szerszemu otwarciu się Kuby na świat, jako że po rewolucji Fidela Castro w 1959 roku muzyka rockowa na Kubie była uznawana za narzędzie „amerykańskiego imperializmu” i z tego względu źle widziana.

Koncert The Rolling Stones był największym wydarzeniem muzycznym od czasu koncertu kolumbijskiego piosenkarza Juanesa w 2009 roku; wówczas na hawańskim Placu Rewolucji zgromadziło się ponad milion widzów.

Dział opracowała: *Beata BEREZA*
CESLA UW